

číslo 2/2013

Magazín

Téma: Jak platíme diktátory

Rozhovor: Architekt Aleš Brotánek

Zprávy: Pro místní jídlo s mobilem

Novinky v našem obchodě

text: Magda Svobodová, Žaneta Gregorová
foto: M. Dvořák, M. Jedličková, sxc.hu

duhový obchod

Slevy, slevy, slevy

Pozor, připravte se na výprodej skladu! Prvního července přesně v poledne startujeme letní slevovou akci. Textil, kosmetika, drogerie... Téměř vše najdete za mimořádně nízké ceny. S nákupem ale neotálejte, protože akce trvá jen do vyprodání zboží.

Chystáme nová trička

Mezi bestsellery našeho obchodu bezesporu patří textil, zejména ten pánský. V nejbližších dnech proto očekávejte přívál nových motivů. A už teď můžeme prozradit, že budou v šelmím stylu. A samozřejmě v biokvalitě.

Sedmá generace

Ať vám neuteče třetí číslo společensko-ekologického časopisu. Klikněte na naše stránky.

obchod.hnutiduha.cz

biobavlna

z chráněné dílny

lokální

z recyklovaných
materiálů

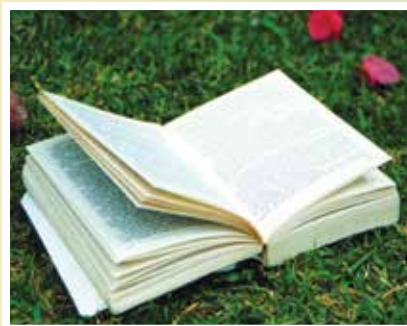
bez chemie

rostlinného
původu

vyrobeno
z FSC

Trička s duhovým kolem

Stylová letní novinka. Oblečte se do nových dámských nebo pánských biobavlněných triček s motivem duhového kola. Dejte světu vědět, že patříte k těm, co nosí v duši dvě kulaté duše.

Ekolahve pro každého

Už to ani nemůže být jednodušší. S našimi ekologickými lahvemi, ať už ocelovými nebo plastovými, nemusíte mít obavy o své zdraví ani o životní prostředí. Obě varianty jsou zdravotně nezávadné a 100% recyklovatelné. Žádný nepříjemný zápach ani pachůť.

Noví FSC pomocníci

Schází vám v domácnosti mačkadlo na česnek, stěrka či štětec na pečení? V e-obchodě najdete nové sady pomocníků a také další drobnosti do kuchyně. Všechno je vyrobeno z certifikovaného dřeva, které pochází z šetrně obhospodařovaných lesů.

Knižní novinky

Chcete se vyhnout škodlivým látkám v jídle či kosmetice? Zalistujte si v *Době jedové*. Chuť si pak můžete spravit s *Vegetariánskou kuchařkou pro labužníky*. A pokud neradi jíte sami, doporučujeme vám společnost renomovaných českých vědců a knihu *Tři svíce za budoucnost*.

ŠOI u vás doma

Rádi byste se aktivně zapojili do dění ve své obci či městě, ale nevíte, jak na to? Právě pro vás jsme otevřeli e-learningový kurz Školy občanské iniciativy. Stačí se přihlásit na hnutiduha.cz/soi a u svého počítače se můžete prostudovat vedením veřejně prospěšných aktivit, získáváním finančních prostředků, prací s médii a dobrovolníky až k závěrečným testům a certifikátu ŠOI. Úspěšní absolventi získají také tištěná skripta a 10% slevu na nákup v našem e-obchodě.

Aktivně.7G

Občanský aktivismus hýbe také třetím číslem Sedmé generace. Mimo jiné přináší reportáž o muži, který sází budky, dále přibližuje složitou situaci na super- a hypermarketové frontě, rozhlíží se po brněnských předměstích i hřbitovu 2.0, a po deseti letech se ptá sociologa Jana Kellera, co si o té naší pozdní moderně myslí. Sledujte www.sedmagenerace.cz.

Pojďte s námi do hor

Chcete si pročistit hlavu při smysluplné práci? Pojďte s námi na tradiční Týdny pro les a divočinu. O prázdninách vyrazíme do Jizerských hor, Beskyd, Jeseníku a na Kralický Sněžník. Vedle sázení stromků máme pro vás připravené besedy i výlety s odborným průvodcem. Přihlásit se můžete na www.hnutiduha.cz/akce.

Milé čtenářky a milí čtenáři,

také díky vám mohlo Hnutí DUHA navrhnout konkrétní programy, jež pomohou lépe zadržovat vodu v krajině. Česko potřebuje: agrární dota-ce na obnovu mezí, remízků či mokřadů; investovat peníze z eurofondů do obnovy meandrujících koryt; vytvořit několik ploch lužních lesů a luk, kam se může záplava bezpečně rozlévat; a reformovat lesní zákon tak, aby omezil holosečné kácení na svazích.

Každý metr přírodního koryta na malém potůčku může zadržet až dva a půl kubíku vody. Délka českých toků se ale během minulého století zkrátila o třetinu – o to rychlejší a silnější dnes míváme povodně.

Vodní živel nám rovněž připomněl, že bychom jako společnost měli začít s rozpravou o tom, jak vlastně budeme se 79 tisíci čtverečních kilometrů české krajiny nakládat. Opravdu chceme, aby jen vyráběla? Aby na venkově zely pouze nekonečné lány bez kousku zeleně a na okrajích měst vznikaly další a další betonové haly?

Nebo chceme také místo pro přírodu? Právě o tom budou poslanci už po prázdninách rozhodovat při hlasování o zákoně, který stanoví směr v péči o národní park na Šumavě. Pečlivě jsme prostudovali návrh ministra životního prostředí Tomáše Chalupy a opravdu si potvrdili, že chce otevřít stovky hektarů horské krajiny developerům a živelné výstavbě hotelů, lanovek nebo golfových hřišť. Při průměrné velikosti parcely má vzniknout místo na více než sedm tisíc staveb.

Jednáme proto s poslanci o změnách, které by zajistily ochranu nejvzácnější přírody na Šumavě, včetně kvetoucích luk, divokých slatí a pralesů. Prozatím se zdá, že řada z nich je některým našim návrhům otevřená. Budeme však potřebovat i nadále vaši podporu.

Osvěžující léto přeje

Vojtěch Kotecký
programový ředitel Hnutí DUHA

Šelmí mapa: Už víme, kdo bydlí v Beskydech

Saša je velký tulák; líbí se mu na Lysé hoře, ale rád zavítá i do Javorníků. Albína naopak zůstává věrná Smrku a divoké Kněhyni, kde s matkou a bratrem vyrůstala. Benedikt žije spíš na Slovensku, ale občas se ukáže i poblíž Valašské Senice. To jsou jen někteří z rysích obyvatel našich východních pohraničních hor. Vhled do jejich života nyní nabízí unikátní mapová aplikace, kterou spustila olomoucká skupina Hnutí DUHA (mapa.selmy.cz).

Díky fotopastím, tedy automatickým fotoaparátům, se podařilo dobrovolníkům Vlčích hlídek rozlišit celkem jedenáct rysů a dvě kořata. Podle čeho? Každý rys má na kožichu vlastní vzor skvrn, jehož jedinečnost se dá přirovnat k otiskům lidských prstů. Poznatky z rozsáhlého monitoringu z české i slovenské strany hor zase pomohly určit teritoria jednotlivých šelem. V mapové aplikaci se proklikáte k fotkám, videím, rysím příběhům, ale také k informacím o nebezpečích, která na tyto vzácná zvířata číhají.

Nová aplikace zjednoduší nákup místních potravin

Máte rádi jídlo z blízka – čerstvé, zdravé a chutné? Na červenec připravujeme praktického pomocníka, který vám je spolehlivě najde. Stačí mít u sebe chytrý telefon se systémem Android a nainstalovanou naši aplikaci *Adresář farmářů*. Po vyhledání vaší aktuální polohy se vám na mapě zobrazí všichni nejbližší bioprodejci nebo třeba jen ti, kteří nabízejí biojablka či biomaso. Bude záležet jen na vás, jaký filtr požadavků si nastavíte. Mobilní aplikace bude napojena na databázi s více než třemi sty pravidelně aktualizovanými kontakty na farmáře a prodejny z celého Česka. O spuštění se dozvíte z Duhovek; k jejich odběru se můžete přihlásit na našem webu v sekci Publikace / e-zpravodaje.

Mýtné potřebuje reformu

Téměř 170 českých obcí je postiženo nadměrnou kamionovou dopravou. Současný mýtný systém totiž zpoplatňuje pouze dálnice a rychlostní komunikace, které však řidiči objíždějí po silnicích nižších tříd. Dopravní federace, jejíž členem je také Hnutí DUHA, proto prosazuje reformu mýtného a podporu rozvoje železniční dopravy. Inspirativním příkladem je pro nás Švýcarsko, které zpoplatňuje celou silniční síť, přičemž třetinu výnosů investuje do oprav silnic a dvě třetiny do rozvoje železnic a veřejné dopravy.

Obcím, přes které se denně valí řady kamionů, můžete pomoci i vy. Napište ministru dopravy Zbyňku Stanjurovi nebo krajským radním z našich stránek www.hnutiduha.cz/vyzva-za-rozsireni-mytneho.

Česká recyklace zaostává za průměrem EU

Zatímco u nás recyklujeme jen 31 % komunálního odpadu, v Rakousku nebo Německu je to více než dvakrát tolik. K evropské špičce patří také Belgie (58 %), Nizozemsko a Švýcarsko (51 %). Zjistila to nová studie Evropské agentury pro životní prostředí. Z dalších propočtů vyplývá, že státům, které se pustily do lepšího hospodaření s odpady, se daří recyklaci úspěšně zvyšovat. Velká Británie a Irsko ji během posledních devíti let více než ztrojnásobily.

Agentura Česku doporučila, aby zvýšilo poplatky za skládkování, zavedlo poplatky za spalování a umožnilo domácnostem třídit zelený odpad z kuchyně a ze zahrad. „Ministr Tomáš Chalupa by měl soustředit peníze z evropských fondů na velký program, který vylepší recyklaci v každém městě i obci,“ říká Ivo Kropáček, odpadový expert Hnutí DUHA. „Potřebujeme fondy investovat do chytré ekonomiky, jež odpad promění v domácí surovinu.“ Pomoci můžete i vy, více na s. 15.

Haló, tady Hnutí DUHA

Také neradi zvedáte telefon neznámému číslu? Chápeme. Ale někdy je zavolání prostě tou nejlepší cestou, jak se domluvit. Navíc se ze sluchátka může ozvat: „Haló, tady Hnutí DUHA.“

Náš malý tým operátorů telefonuje našim dárcům téměř každý podvečer. Večer proto, abychom vás nerušili při práci. A proč voláme? Někdy nemáme vaše aktuální kontakty, třeba email pro doručování Magazínu. Nebo nám chybí vaše adresa a rádi bychom vám správně vystavili potvrzení o daru. Jindy běží důležitá kampaň, která naléhavě potřebuje vaši pomoc. Nemusíte se však obávat sáhodlouhých debat, hovor s našimi operátory trvá jen pár minut. A pokud byste opravdu neměli čas, rádi vám vše pošleme emailem. A ještě něco: Na mobilní volání máme uzavřenou velmi výhodnou smlouvu, takže tento kontakt s vámi je pro nás nejen rychlý, ale také až nehorázně levný.

Řekli jsme stop korupci

Hnutí DUHA se zapojilo do Rekonstrukce státu – programu s devíti konkrétními cíli, jak v Česku omezit korupci. Za iniciativou stojí dvacet renomovaných protikorupčních organizací, které se snaží pro důležité legislativní změny získat podporu poslanců a senátorů napříč politickým spektrem. Další podrobnosti najdete na www.rekonstrukcestatu.cz.

Učíme občanské aktivitě

Duhová Škola občanské iniciativy vypustila do světa další čtyři desítky mladých lidí, kteří se v půlročním kurzu vzdělávali ve všem, co aktivní občan potřebuje, aby mohl měnit dění kolem sebe. Odnесли si praktické informace o vedení kampaní nebo práci s médii. Nahlédli do tajemství fundraisingu či dobré komunikace a vyzkoušeli si, jak pracovat s dobrovolníky.

Povodňové škody jsou diagnózou naší krajiny

Za posledních šestnáct let se Českem prohnalo sedm velkých a ničivých povodní, které – když nepočítáme tu letošní – za sebou zanechaly škody přesahující 150 miliard korun. Větru ani dešti neporučíme, ale důsledky velké vody zmírnit můžeme...

„Přišel jsem s návrhem vytvořit panel odborníků z oboru meteorologie, hydrologie a ekologie a dalších oblastí. Měl by jednat mimo jiné o úpravách krajiny tak, aby byla schopna více zadržovat a udržovat vodu,“ řekl v srpnu 2010 Rádiu Česko premiér Petr Nečas. Bylo to krátce poté, co prudké deště zvedly hladiny řek Libereckého kraje a zaplavily 79 obcí. Na konci září se povodně vrátily především na Českolipsko a některé domy zatopily podruhé...

S hladinou řek se obvykle vzednou i debaty o protipovodňových opatřeních. Časem ovšem pomalu odplouvají za horizont politického zájmu. A je celkem jedno, kdo zrovna sedí ve Strakově akademii. Povodňové škody totiž primárně nezmnírní rychlá opatření typu lepších zábran ve městech nebo technokratické hurá plány na nové přehradu. Je zapotřebí systémového řešení. Jakého? Přestat se ke krajině chovat macešsky.

Neporučili jsme větru ani dešti

Můžeme na to jít třeba od lesa. Původní rašeliniště, bučiny, habřiny či doubravy dokázaly zachytit tři- až desetkrát více vody než současné smrkové monokultury. Jenže přírodních a přirozených lesů nám zbylo pouhé jedno procento a v těch hospodářských situacích ještě víc zhoršuje holosečné kácení, těžká technika i odstraňování padlých kmenů z horských bystrin. Ani louky už nejsou, co bývaly. Většina z nich – o polích ani nemluvě – prošla odvodňovací kúrou. A lučiny v nivách, kde se mohla voda z řek neškodně rozlévat, vzaly za své téměř beze zbytku. Buď se proměnily v pole, často zorané až ke korytům vodních toků, nebo se překryly zástavbou. Samotné řeky jsme během minulého století narovnáním připravili o třetinu jejich délky.

Povodně v číslech

1997 – Morava, 50 obětí, škody za 63 mld. Kč
1998 – východní Čechy, 6 obětí, škody za 1,9 mld. Kč
2002 – Čechy, 17 obětí, škody za 73,3 mld. Kč
2006 – Česko, 7 obětí, škody za 5 mld. Kč
2009 – Česko, 13 obětí, škody za 5,6 mld. Kč
2010 – Liberecký kraj, 5 obětí, škody za 5 mld. Kč
2013 – Čechy, 11 obětí, odhad škod na desítky mld. Kč

Výsledek? Krajina nedokáže dlouhodobě či přívalově deště dobře zachytit a voda z ní rychle odtéká jako ze střechy. Narovnanými a vybetonovanými koryty se pak spolu s bahnem z polí žene do měst a obcí. A nepomohou ani přehrady, ty totiž primárně slouží k výrobě elektřiny – a k tomu potřebují být plné. „Celá vltavská kaskáda je schopna chránit Prahu proti patnáctileté povodni, průběh povodně větší však pouze zhorší,“ napsal pro časopis Sedmá generace Ondřej Simon z Výzkumného ústavu vodohospodářského. „Například havarijní vypouštění přehrady Šance za moravské povodně v roce 1997 způsobilo v některých oblastech Ostravska druhý, neočekávaně rychlý vzestup hladiny v povodňové zátopě.“

Příroda to umí líp

Přitom třeba rozsáhlá plocha meandrů, lužních lesů a luk v chráněné krajinné oblasti podél Odry zachytila během záplav v červenci 1997 celkem 89 milionů krychlových metrů vody a zmenšila povodňovou vlnu v Ostravě o sto kubiků za sekundu. Poslední tři větší moravské zbytky lužní krajiny – soutok Dyje s Moravou, Poodří a Litovelské Pomoraví – tehdy zachytily asi trojnásobně více vody než všechny přehrady v povodí Moravy a Odry dohromady.

Pěkný příklad poskytuje také horní tok Lužnice nad Třeboní. Tady, uprostřed chráněné krajinné oblasti, se zachoval jedenáctikilometrový přirozený úsek meandrující řeky se zhruba půl kilometru širokou nivou. Odborníci z Akademie věd spočítali, že tento kus přírody dokáže při povodni zadržet 5,5 milionu m³ vody, tolik jako středně velká přehrada. V letech 1989–1995

tady zaznamenali 32 záplav, ale nikdy nedošlo ke škodám. Přitom nejde o neobydlené území. Vesnická sídla a samoty ale stojí rozumně nad čarou zátopy.

Přírodní nivy nejen snižují povodeň, ale také zachycují velký objem bahna, které řeka při povodni unáší. Lužní louky podél hraničního úseku Moravy na rakousko-slovenském pomezí jej při záplavě v roce 1997 zadržely 800 tisíc tun. Množství vody to samozřejmě neovlivní, ale omezují se tak škody vznikající naplaveninami ve městech či obcích. Přitom loukám a lužním lesům bahno nevádí. Naopak, jsou na něj adaptované. Právě díky naplaveninám z povodní, které obsahují množství živin, patří mezi nejurodnější biotopy. Zaplavované louky zajišťují pozoruhodné výnosy píce i bez drahého hnojení.

Konečně začít

„Při silných deštích, jaké přišly letos v červnu, povodni nezabrání ani sebezelenější krajina. Ovšem lepší péče o ni může podstatně snížit škody,“ konstatuje Vojtěch Kotecký, programový ředitel Hnutí DUHA. Především potřebujeme vodu zadržet přímo v oblasti povodí a řekám vrátit jejich přirozený charakter. Třetím úkolem je pak protáhnout povodeň bez velkých následků zastavěným územím a umožnit řízené rozlivy všude, kde nehrozí zásadní škody. Znamená to obnovit lužní lesy a louky a smířit se s občasným zaplavením polí na březích řek. A samozřejmě nivy chránit před novou zástavbou, která omezuje rozlivy a vyžaduje protipovodňovou ochranu. „Ozdravení krajiny je úkol na desítky let. Ale tím spíše bychom měli začít,“ dodává Kotecký. ■

Spotřeba energie

je drogovou závislostí 20. století

Aleš Brotánek (1957) je autorizovaný architekt. Specializuje se na pasivní domy, velmi rád ale navrhuje i z přírodních materiálů. Vystudoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou (VŠUP), poté se zaměřil na ekodesign staveb, bydlení i nábytku. Z USA si přivezl poznatky ohledně stavění ze slámy, které předává v rámci kurzů pořádaných občanským sdružením Ekodům; ve spolupráci s ČVUT se mu podařilo typ nosné slámy REI 120 obhájit jako požáru velmi odolný materiál. Přednášel na několika univerzitách; vede architektonický, „pasivně“ zaměřený AB ateliér. Loni v říjnu s dcerou Klárou, která je socioložka, vydali knihu Jak se žije v nízkoenergetických a pasivních domech.

K tématu „jiného bydlení“ jste směřoval už v době svých studií na VŠUP, kde jste se také setkal a myšlenkově sblížil s jedním ze zakladatelů sociální ekologie, Bohuslavem Blažkem. V čem může sociální ekolog pomoci architektovi?

Architektovi zpravidla hrozí, že se na problém zaměří jen z jednoho úhlu pohledu. Že architekturu okleští od dalších souvislostí a přesahu – například k lidem, kteří v těch domech budou bydlet nebo pracovat, anebo k životnímu

prostředí. A pak samozřejmě hrozí, že jediný, komu se bude výsledek líbit, bude on sám.

A čím vás nejvíce ovlivnil právě Bohuslav Blažek?

Slávek byl živel, který rád věci řešil systémově, a přesto inovativně. Od něj jsem pochopil, že poskládání informací v širokém horizontu z různých úhlů pohledu přináší nadhled, ze kterého mohou vyrůst překvapivě originální a inovativní řešení. To je dodneška pro mne vrchol radosti a plnosti života.

Ve své knize zmiňujete ještě jeden významný impuls: přitahovala vás pověst severních Čech jako „měsíční krajiny“. V roce 1980 jste proto procestoval Děčínsko, Mostecko i Karlovarsko. Co jste vlastně tehdy věděl o stavu životního prostředí u nás?

Ten obraz zkázy byl utajovaný, jen se o něm šuškal. A protože nerad dávám na domněnky, jel jsem se tam podívat. Osobní zkušenost byla velmi emotivní: umírající lesy, všude kolem přeoraná krajina, vytěžené uhlí, převládala fialovo nahnědlá

barva, do toho rudé nápisy typu: „Jak budeme dnes pracovat, tak budeme zítra žít.“ Z toho číselka deprese. (smích) Říkal jsem si, že tady není něco v pořádku, že to chce jiný, systémový přístup. A právě u bydlení se vyplatí začít, protože celý životní cyklus stavby se na spotřebě energií podílí asi polovinou – to se ale týká až 20. století, kdy se spotřeba energie stala doslova drogou závislostí.

Speciální podmnožinou pasivního a nízkoenergetického stavitelství jsou slaměné domy. Jak jste se k nim dostal?

Na počátku stál Otakar Jiránek ze společnosti Country Life, jeden z prvních klientů, který nechtěl pouze rodinný domek, ale zdravou, nízkoenergetickou a snadno zlikvidovatelnou stavbu. Jeho rodina zastává názor, že je dobré žít s vědomím, že nic zde není věčné, a proto by se i dům měl snadno navracet do koloběhu přírody. Toto chápou jako druhou úroveň šetrného stavitelství.

Stavění ze slámy má své kouzlo a poezii, ale ne vždy je levné, jak se často prezentuje. Je to totiž pracnější a navíc k tomu potřebujete věci, které se nedají koupit v supermarketu. Například je-li mokrá sláma, vůbec slámu nemusíte získat. Proto říkám, že slaměné domy jsou pro lidi, kteří to chtějí srdcem a mají pro to hlavně jiné než ekonomické důvody.

Pokud chceme snížit ekologickou zátěž našeho bydlení, stačí k tomu dům z přírodních materiálů?

Zpočátku jsem netušil proporci mezi použitím přírodních materiálů

a samotným provozem domu. Realita je však následující: Takzvaně normální dům z přírodních materiálů řeší jen asi jednu třicetinu energie z ekologické stopy za celý životní cyklus. Zatímco v případě pasivního domu řešíte celou jednu sedminu té stopy. Pasivní dům z takzvaně normálních materiálů řeší jednu pětadvacetinu. Takže nejdůležitější je provoz, samotný materiál je až nadstavba, která to celé podporuje.

Svůj první nízkoenergetický dům jste navrhl v roce 1994, s čím jste se potýkal nejvíc?

Na začátku to byla cesta do neznáma; tmou probleskovaly jen kusé informace ze zahraničí, ovšem z jiných klimatických i kulturních podmínek, nejdříve z USA a později z Německa a Rakouska. První stavby potvrdily, že nejdůležitější je zlepšit tepelnou obálku domu a současně řešit řízené větrání. Jinak by to byla nebezpečná varianta, která by

ohrožovala zdraví jeho obyvatel.

Podle Jana Bárty z Centra pasivního domu se loni postavilo 150 až 200 pasivních domů, což je pouze zhruba jedno procento ze všech novostaveb. Proč tomu tak je?

Už na začátku profese mě ovlivnil článek Edwarda Goldsmitha *Poznat, nebo zmizet*. Poznat je jedna věc, ale změnit postoj je mnohem náročnější. V této zemi se bohužel za posledních čtyřicet let nepodařilo rozkrýt problém, pojmenovat jej a přijít s řešením. Naše energetická lobby je tak silná, že když se objeví problém, z ničeho nic v médiích probleskne informace, že východiskem je dostavba Temelína a prolomení limitů těžby. Česká společnost má evidentně už od dob Rakousko-Uherska pozitivní postoj k velkým industriálním řešením, zatímco třeba „neviditelný“ potenciál úspor si nedokáže představit.

Co tedy brání rozvoji pasivního stavitelství? Vysoké pořizovací ceny domů?

Pasivní dům nemusí být drahý. Podmínkou je ale optimalizovaný návrh, tedy vyladění celé stavby tak, aby v ní bylo jen to potřebné. Domy, o kterých se říká, že jsou drahé, nemají do detailu dotažený koncept. Například v nich najdeme „pro jistotu“ více technologií. To má ráda mužská mentalita – když se někde něco točí, různé vrtule, čerpadla, je to nějak více sexy. Ovšem stavba se tím nejen komplikuje, ale i prodražuje. V důsledku to samozřejmě shazuje pověst pasivních domů a dává jim to nálepku něčeho drahého a složitého. Ale jak už jsem zmínil, jde o roz-

krytí problému. Například v Rakousku pochopili, že investovat do pasivního domu je nejlepší způsob důchodového pojištění. Obecně se dá říct, že právě v Rakousku a v Německu jsou dál než my. Pasivní stavitelství se tam běžně učí na univerzitách. U nás mají architekti tuto možnost hlavně u docenta Josefa Chybíka na brněnském VUT a v Praze na stavební fakultě ČVUT. Jenomže to se týká stavebních inženýrů, jejichž práce spočívá v tom, že pokračují v konceptu architekta. Je-li tedy návrh špatně založený, lze zachraňovat nejhorší chyby, ale optimalizovaný projekt založený na široké spolupráci s technikou z toho nevyroste.

Co by se u nás muselo změnit, aby se stavby či rekonstrukce v pasivním modu staly normou?

Ono už se to stalo, ale řada architektů si toho ještě nevšimla. Mluví o evropské směrnicí, která se propsala do stavebního zákona a zákona o energetické efektivitě. Ta má znemožnit, aby se nadále stavěly domy, které nejsou na úrovni mezi nízkoenergetickým a pasivním standardem. Jenomže většina ještě opravdu neví, že to tak je a jak to dělat. Přitom jsme se k tomu zavázali a už před deseti lety nastalo přípravné období. Třeba v Dánsku se na to připravit dokázali. U nás se sice loni schválil zákon, ale teprve nyní se začíná diskutovat na odborné i občanské úrovni, o co jde.

Jak se má o takových věcech diskutovat, aby prošly hladce?

Především se o nich má mluvit napříč společnostmi. Konec konců to potvrdila konference, kterou

pořádalo Hnutí DUHA asi před rokem a půl. Členka britského parlamentu Bryony Worthington na ní představila legislativu, díky které Velká Británie snižuje emise oxidu uhličitého – tedy obdobu naší Velké výzvy. Podtrhla ale, jak je důležité, aby se takový záměr prodiskutoval v co nejširším politickém i společenském spektru. Je to totiž příležitost k ujasnění, co je skutečný národní zájem. Budeme-li takovou diskusi odkládat, setrváme i nadále v závislosti na dovážených energiích, které nemáme pod kontrolou.

Je tedy nasnadě, že jste se připojil k naší iniciativě Velká výzva...

Nebylo možné se nepřidat. To bych popíral to, co jsem doteď dělal.

V malém zájmu o pasivní standard by mohla hrát roli i mytologie. S jakými mýty ohledně pasivních domů se nejčastěji setkáváte?

Že se v nich nesmí otevírat okna, že plesniví, že je v nich horko a klimatizace... Všechno to vyplývá z neznalosti a matení pojmů. Například klimatizace se zaměňuje s jiným zařízením – s rekuperací, tedy znovunavrácením tepla –, které zajišťuje zdravé vnitřní prostředí řízeným větráním. Docela typická je naše zkušenost při stavbě pasivní školky ve Slivenci, kde jsme měli problém s orgány hygieny. Oni nás brzdili, ale my jsme jim po půl roce jednání dokázali, že jedině koncept pasivního domu je schopný splnit jejich oficiální požadavky vyplývající z takzvaných obecně technických podmínek pro výstavbu. De facto by tedy měli nekolaudovat nebo zavřít všechny

„Pasivní dům vás nebude zatěžovat vysokou cenou

za energii a ještě je zdravý. Zatímco klasický dům ohro-

žuje své obyvatele energetickou chudobou.

školky, které nemají zajištěné řízené větrání.

Kdyby za vámi přišla mladá rodina s tím, že zvažuje stavbu na energii nenáročného domku, ale má malý rozpočet, dokázal byste pro ni najít řešení?

Klíčová je velikost domu. Rozhodnutí, zda má být pasivní nebo ne, už je prakticky zbytečné. Dělat jakýkoli jiný než pasivní dům je přinejmenším nerozvážená investice. To je, jako byste si koupili model auta, který se už nevyrábí. Pasivní dům vás nebude zatěžovat

vysokou cenou za energii a ještě je zdravý. Zatímco klasický dům ohrožuje své obyvatele energetickou chudobou, která je může vrátit do 19. století, kdy se topilo jen při vaření.

Celý rozhovor se točil kolem života v domech, v jaké ale podle vás žijeme společnosti?

Vyšli jsme sice ze zajetí, ale bojíme se přijmout svobodu spolu s osobní odpovědností. K tomu vede cesta nebát se porozumět souvislostem a rozkrývat problémy, pochopit vytčené cíle a k nim pak hledat

řešení. Proto se tak snadno daří populistům získávat pozornost veřejnosti, vytvářet pocit ohrožení a nabízet pak taková řešení, která pomáhají skrytě úzkým zájmům nějaké skupiny. Ale myslím, že i v Brně se ukazuje, jak vyrůstá nová generace, která se učí komunikovat ve veřejném prostoru a působit na otevírání prostoru pro téma „co je tím skutečným veřejným zájmem“. Žijeme ve společnosti, která má před sebou řadu šancí. Je jen na nás, zdali je dokážeme rozpoznat a využít. ■

Co je pasivní dům?

Zatímco současné novostavby spotřebují 80–140 kilowatthodin na metr čtvereční vytápěné plochy, pasivnímu domu stačí maximálně 15 kWh/m², tedy pět- až devětkrát méně. Jeho tepelná ztráta je tak nízká, že nepotřebuje běžný systém vytápění. Návrhy pasivních domů počítají s teplem ze slunce, lidí i elektrických spotřebičů. Například na vytápění místnosti o velikosti dvaceti metrů čtverečních stačí dvě stě wattů, přičemž výkon stolního počítače je 250 wattů a člověka, který u něj sedí, 80 wattů.

Pasivní dům v Kostomlatech nad Labem je přizemní dřevostavba se zelenou střechou. K vytápění a ohřevu vody postačují solární termické kolektory a teplovodní krbová kamna.

Jak ze svých kapes platíme diktátorské režimy

Prodávání zbraní do zemí, které ovládá diktátor či vojenská junta, nám zapovídá mezinárodní úmluva. Ovšem podporu represivních režimů skrze českou závislost na fosilních palivech zatím nereguluje vůbec nic. A tak každý den posíláme obávaným diktaturám stovky milionů korun...

Česko v roce 2011 dovezlo 99,98 % ropy za téměř sto miliard korun z Ruska, Ázerbájdžánu, Íránu a Kazachstánu. Ročně také zaplatí zhruba 60 miliard korun za zemní plyn, přičemž 70 % přiteče z Ruska. Naše naprostá závislost na dovozu ropy a plynu z nestabilních zemí s autoritářským režimem činí zranitelnou nejen českou ekonomiku, ale i demokracii ve světě.

Evropské státy chtějí pomáhat lidem, kteří v zemích na východ nebo na jih od nás prosazují svobodu a demokracii. Ale zároveň skrze dovoz fosilních paliv financujeme právě ony nevyzpytatelné diktátory, kteří stejné země utlačují.

Fosilní diktatury

Dovoz surovin nás nutí ke každodenní spolupráci s autoritářskými vládami, jejichž praktiky se naprosto míjejí s naší představou o základních hodnotách. Peníze z každého třetího litru benzínu či nafty, který Češi načerpají do nádrže svého auta, posílají režimu dynastie Alijevů v Ázerbájdžánu. Špatně izolované české domy, ze kterých uniká teplo, financují impé-

rium mocné a neprůhledné ruské státní společnosti Gazprom. Mezi hlavní alternativy, o kterých jsou evropští politici nuceni jednat, patří spolupráce s bizarní diktaturou ve středoasijském Turkmenistánu.

Asi 92 % světových konvenčních zásob ropy leží v zemích s potenciálně nepřátelskými či nestabilními režimy. S postupným vyčerpáváním některých ložisek poroste v příštích desetiletích míra, ve které jsou zbývající rezervy koncentrovány do dvou míst: Ruska a Blízkého východu. Už nyní je 70 % zásob ropy a 65 % zemního plynu soustředěno v pásu od Blízkého východu přes Kaspické moře po severozápadní Sibiř. Polovinu plynu mají pod kontrolou pouhé tři, navíc nepříliš spolehlivé státy: Rusko, Írán a Katar.

Demokratická podpora represí

Americký zahraničněpolitický komentátor Thomas Friedman poukázal, že vysoká cena ropy – a peníze, jež za ni demokratický svět platí – během posledního desetiletí náhle posílila autoritativní režimy v Nigérii, Íránu, Rusku, Venezuele i jinde. Politologové už dříve

psali o pozoruhodném fenoménu. Čím více ekonomika závisí na exportu ropy, tím horší místo zaujímá země v žebříčcích demokracie. Potvrdila to statistická analýza 113 zemí světa v letech 1971–1997. Platí to i pro státy mimo Blízký východ nebo Afriku.

Jev má více příčin. Bohatí ropní vládcí mohou platit silný represivní aparát, utiňují společnost nízkými daněmi a nákladnými sociálními programy, v zemi nevzniká střední třída a závislost na těžbě brání modernizaci. Friedman připomněl, že represe v řadě zemí během posledních let viditelně (a měřitelně) přitvrdily a že jev má důsledky i pro demokratické státy. Ceny surovin na trhu stouply, takže autoritářům rostou příjmy. Proto vystupují vůči ostatnímu světu i vlastním občanům s větším sebevědomím. Svobodný svět se svých nepřátel (a navíc i své závislosti na jejich rozmarech) nezbaví, dokud je nepřestane přímo financovat vysokou spotřebou energie, argumentuje Friedman.

Nestabilní dodávky

Dovoz z nestabilních zemí znamená také nejistotu, zda se zítra neutáhnou kohoutky nebo jestli nevyškočí ceny. Někdy se dokonce poptávka používá k politickému vydírání: Devět z deseti největších výpadků v dodávkách ropy během posledních padesáti let mělo politické příčiny – jedinou výjimkou byl hurikán Katrina. V našem případě jde však i o zemní plyn, česká situace je vyostřená kvůli mimořádné míře závislosti na jediném zdroji.

Otázka však nezní, čím nahradit fosilní paliva, ale jak nastartovat změnu, která by vedla k úsporným technologiím a menší spotřebě. Na své nezávislosti na ropě, uhlí či zemním plynu začali jako první pracovat Britové už před pěti lety. Obdobný zákon, jaký schválili ve Velké Británii, připravují také v Irsku, Finsku nebo třeba Slovensku. A v rámci iniciativy Velká výzva jej prosazujeme také my. Proč platit diktátorským režimům? Proč vůbec tolik platit za teplo či elektřinu, když by to šlo úsporněji, a tedy podstatně levněji? ■

Rusko

Prezident Vladimir Putin vládne zemi skrze teror strachu. Ti, kdo chtějí změnit zdejší autoritářský režim v demokratický, musejí čelit vyhrožování, vykonstruovaným obviněním, věznění či fyzickému násilí, někdy až absolutnímu. V nemilosti jsou občanské iniciativy i nezávislí novináři. Naopak se sem stahují mafiáni, na něž jsou vydány mezinárodní zatykače. Podle znalců je to možné díky symbióze mezi gangstery, ruskými politiky a byznysmeny. Rusko také financuje síť špiónů, kteří operují v evropských zemích.

Na ruském nebo přes Rusko dováženém plynu závisí téměř milion českých domácností. Každá ročně pošle na východ zhruba 20 tisíc korun.

Ázerbájdžán

Klan Alijevů ovládá Ázerbájdžán už čtyři desetiletí. Země dosud nezažila svobodné volby a oponenti režimu končí ve vězení. „Ochrana lidských práv vás může stát i život, jak jsme mohli vidět v případě zavraždění novináře Elmara Husajnova a spisovatele Rafika Tagiho,“ řekl ázerbájdžánský právník Intigam Alijev při přebírání ceny Homo Homini za rok 2012, kterou Člověk v tísni ocenil jeho odvalu zastávat se nespravedlivě obviněných. A přestože vláda není s to zajistit venkovu dodávky elektřiny, plynu či vody, hlavní město Baku nákladně přebudovává na „kavkazský Dubaj“.

Na ázerbájdžánské ropě závisí 30 % českých majitelů aut (zbytek na ruské a kazachstánské). Jejich průměrná roční platba za benzín nebo naftu činí zhruba 26 tisíc korun.

na další straně

v tématu pokračujeme

Jak ze svých kapes platíme miliardáře

Pavel Tykač létá do práce tryskovým letadlem, Karel Komárek bydlí ve vile za dvě stě milionů korun a Martin Roman jen do hrobky investoval odhadem nejméně šest set tisíc korun. Jak to souvisí s vašimi účty za teplo a elektřinu? Na tryskáč, vilu i hrobku jste se jim složili.

Ceny uhlí, ropy i zemního plynu neustále rostou a podle prognóz tomu nebude jinak ani v budoucnu. Česko navíc těmito surovinami okázale plýtvá. A tak zatímco rodinám účty za teplo a elektřinu neutěšeně rostou, diktátorské režimy Ázerbájdžánu, Ruska či Kazachstánu si mnou ruce (podrobněji na s. 10–11). Nejsou sami. Z naší závislosti na fosilních palivech pochopitelně profitují také zdejší uhlobaroni a energetičtí magnáti a...

Vytěžené miliardy

S třiatřiceti miliardami majetku patří uhlobaronu Pavlu Tykačovi čtvrté místo mezi pětadvacítkou nejbohatších Čechů, kterou pro letošní rok sestavil časopis Forbes. Kontroverze tohoto podnikatele se táhne už z poloviny devadesátých let, kdy jeho finanční skupina Motoinvest rozjela takzvanou třetí vlnu kuponové privatizace, odkupovala od drobných investorů akcie,

a tím ovládla mimo jiné několik bank a investičních fondů. Plzeňská banka péči Motoinvestu nepřežila a skončila v likvidaci. Vytunelovanou Agrobanku musel stát sanovat 50 miliardami korun a z CS Fondů zmizelo 1,23 miliardy někam do zahraničí. Za tunel CS Fondů čelí Pavel Tykač trestnímu stíhání, které bylo kvůli novým důkazům loni obnoveno.

Na byznys scéně se znovu objevil v roce 2006, kdy „jeho“ kyperská firma Indoverse Czech Coal Investments Limited koupila 40 % akcií nizozemské firmy Czech Coal N. V. Za nizozemskou společností stály protagonisté privatizace Mostecké uhelné společnosti, které švýcarská prokuratura aktuálně viní mimo jiné z podvodů, korupce českých státních úředníků a praní špinavých peněz. Švýcaři také zkoumají původ peněz, za které si Pavel Tykač podíl v Czech Coal tehdy koupil.

V současné době žije nejbohatší český uhlobaron ve Švýcarsku a do Česka létá se svým tryskáčem jen na pár dnů v měsíci. Přesto si v Praze na Vinohradech vydržuje honosnou vilu, za kterou včetně pozemku utratil 480 milionů korun.

Energie v politice

Martina Romana bychom sice ve zmíněné pětadvacítce nenašli, přesto se jeho majetek odhaduje na miliardy korun. Bydlí ve stomilionové vile ve Velké Chuchli a na tamním hřbitově si nechal zbudovat hrobku za zhruba 600 tisíc korun. Gymnáziu, kde řediteluje syn bývalého prezidenta Klause, daroval sto milionů korun. I jeho provázek je značně kontroverze.

Na přelomu tisíciletí převzal vedení zadlužené Škodovky a o čtyři roky později stanul v čele největšího tuzemského energetického gigantu ČEZ; v roce 2011 se pak přesunul z křesla generálního ředitele na post předsedy představenstva. Právě po jeho odchodu se naplno rozhořelo podezření o střetu zájmů. Martin Roman čelil obvinění, že jako šéf ČEZ vlastnil akcie Škody Plzeň, které jím vedená – ale jinak ze 70 % státní – firma zadávala miliardové zakázky na své elektrárny. A protože tendry přezkoumávala přímo společnost ČEZ, v jejímž čele stál dlouholetý Romanův spolupracovník, spolužák a soused Daniel Beneš a v dozorčí radě seděl samotný obviněný, nepřekvapí, že žádné nepravosti nebyly odhaleny. A protože vláda ani ministerstvo financí jako zástupci majoritního vlastníka, tedy státu, neměly zájem na prošetření situace nezávislým auditorem, stupňují dlouholetá podezření o úzké provázanosti firmy s vysokou politikou. Pro Českou televizi to lapidárně shrnul bývalý ředitel zdejší rozvědky a exministr vnitra František Bublan: „ČEZ sponzoroval většinu demokratických stran. Je to jeho politika.“

Ropa, plyn a hokej

Jen o dvě příčky za Pavlem Tykačem najdeme na zmíněném žebříčku nejbohatších lidí ropáře a plynaře Karla Komárka, s majetkem ve výši dvaceti miliard

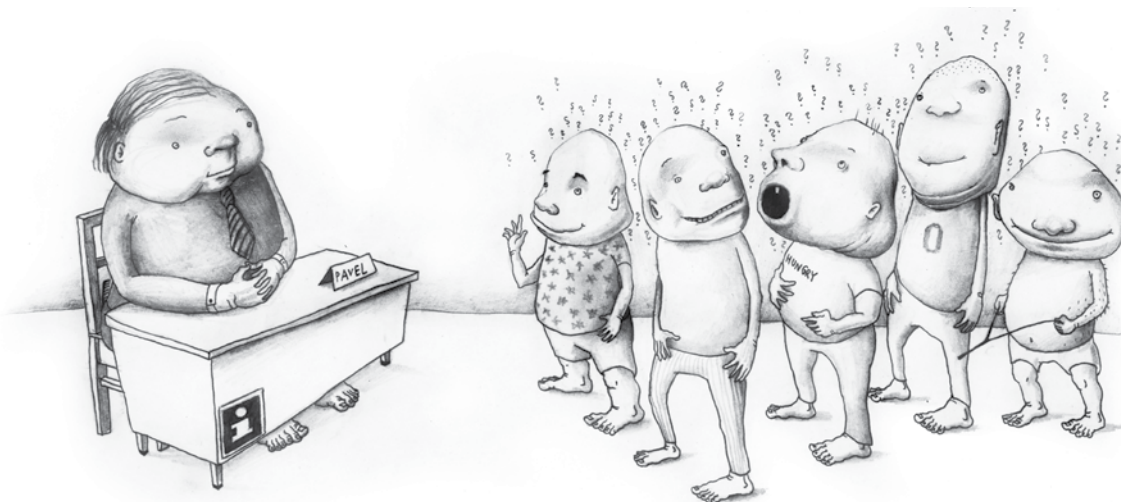
korun. Vlastní významnou investiční skupinu KKCG, do které patří mimo jiné Moravské naftové doly, podíl v plynárenské distribuční společnosti VEMEX, kterou ovládá ruský Gazprom, podíl ve strojírenském holdingu Vítkovice a nově také akciovka na hazard SAZKA, kterou díky spolupráci s vůbec nejbohatším Čechem Petrem Kellnerem (PPF) vyfoukli Pavlu Tykačovi.

Džejár z Hodonína, jak Karla Komárka nazval časopis Týden, si v Brtnici u Velkých Popovic postavil rozlehlou rezidenci v hodnotě dvě stě milionů korun. Stejně jako uhlobaron Tykač vlastní tryskové letadlo Embraer Legacy 600 za více než půl miliardy korun. V rámci obchodu s ruským Gazpromem si vysloužil sponzorování tamní Kontinentální hokejové ligy. Podle Aktuálně.cz jde o jednotky milionů eur na sezónu. Byznys je byznys.

Chytrý plán

A tak bychom mohli pokračovat... Vlastně, tak bychom právě už pokračovat nechtěli. Proto prosazujeme zákon o snižování závislosti na fosilních palivech. Ten mimo jiné omezí toky peněz z našich účtů jak diktátorským režimům, tak kontroverzním podnikatelům.

Už v roce 2010 navrhlo Hnutí DUHA spolu s dalšími ekologickými organizacemi řadu konkrétních řešení ve více než stostránkové studii *Chytrá energie*, doporučeném plánu, jak zelené inovace a nová odvětví mohou snížit naši závislost na uhlí, ropě a plynu. Do praxe je může uvést právě nový zákon. A nejen to, sníží také účty domácnostem, posílí ekonomiku, vytvoří desetitisíce nových pracovních míst a omezí devastaci krajiny uhelnými doly. Plán pro naši chytrou budoucnost můžete podpořit i vy: www.velkavyzva.cz. ■

Politici nekoušou

Všechny úspěchy Hnutí DUHA mají společného jmenovatele. Stovky nebo tisíce lidí psaly politikům emaily či dopisy, podepisovaly petice. Jednoduše, nebyli jsme v tom sami. A poslanci nebo ministři to dobře věděli. Když se naučíme se zákonodárci mluvit a být slyšet, můžeme leccos změnit.

Češi a Češky si většinou myslí, že s politiky není kloudná řeč, že se o naše názory ani nezajímají. Opak je pravdou. Poslanci i senátoři se rádi dozví, co si myslíme, co chceme a o co nám jde. Potřebují to ke své práci. Hodně politiků má dokonce ve zvyku shánět si vlastní informace – chtějí pak totiž v parlamentu ukázat, že vědí něco jiného než příslušný ministr.

Oslovíte-li poslance s konkrétním tématem, dost možná mu připravíte vůbec první zážitek tohoto druhu. To mimo jiné znamená, že vás z hlavy jen tak nevy pustí. Navíc, poslanci jsou vlastně naši zaměstnanci. Starat se o zájmy svých voličů je zkrátka jejich práce.

Napište jim

Poslanci dostávají jen málo dopisů od běžných spoluobčanů. Vaše psaní na ně tedy může udělat velký dojem. Soustředte se spíš na věcné argumenty, nikoli na citové naléhání. Pište raději na počítači. Buďte struční, určitě nepřekračujte dvě strany A4. Z dopisu by mělo být zřejmé, že

se obracíte na konkrétního poslance osobně. Na závěr přidejte například tuto větu: „Děkuji za vaši práci a těším se na odpověď, jak s mými podněty naložíte.“ Pochopitelně nezapomeňte připojit zpáteční adresu. Pro email platí prakticky totéž.

Na známé online sociální síti už mají svůj profil i mnozí politici. Facebook se tak stává další,

A co vlastně můžu po politikovi chtít?

- Navrhnete mu, aby prosazoval: nový zákon, podpořil novelu, navrhl změnu.
- Žádejte, aby oficiálně interpeloval ministra – položil některému z členů vlády otázku k věci, kterou má v kompetenci.
- Můžete chtít, aby využil své neformální autority i ve věcech, kde nemá žádnou pravomoc: napsal dopis nebo zatelefonoval ministrovi.
- Nebo požadujte, aby chtěl po vedení své strany podporu určité věci.
- Zeptejte se sami, co by ve vaší věci mohl podniknout.

poměrně snadnou cestou, jak na ně působit. Můžete jim psát soukromě přímo „do zpráv“, nicméně takto vaši diskuzi neuvidí ostatní uživatelé. Další možností je psaní přímo „na zeď“ a do diskuzí k jednotlivým příspěvkům. Snažte se však vyvarovat nálepce internetového trolla – tedy uživatele, který jen všechno popírá, kritizuje, uráží, prostě boří a ničí... Takto své téma před daným politikem i před ostatními uživateli jen zdiskreditujete.

Navštivte je

Pokud máte více času, domluvte si s politikem či političkou osobní schůzku. Nemusíte jezdit do Prahy. Každý poslanec má ve svém kraji kancelář a pravidelné úřední hodiny. Je samozřejmě o něco lepší i snažší, pokud si vyberete politika nebo veřejnou akci strany, kterou opravdu volíte. Zároveň se ale vyplácí oslovit i jiné, zejména ty větší. Můžete si například vybrat stranu, jež byste byli ochotni volit za předpokladu, že by se stavěla zodpovědně k ekologickým tématům. Můžete se také rozhodnout k apelu na vlivnou stranu čistě proto, že její postoj rozhoduje.

Až půjdete na schůzku, zahodte obavy, že zákonodárci budou v jakémkoli tématu daleko fundovanější než vy. Naopak. Poslanecká sněmovna na každé schůzi hlasuje o desítkách různých zákonů. Poslanci je nestíhají sledovat a obvykle

Pomozte právě teď. Mluvte s politiky

Rádi byste pomohli, ale nevíte jak? Pomozte nám prosadit lepší recyklaci.

Přišlo by vám smysluplné vyhazovat špinavé talíře od oběda, když je můžete umýt a používat znovu a znovu a znovu...? Ne? Tak přesně o tom je spalování odpadů. Napište ministru životního prostředí Tomáši Chalupovi, že nechcete zbytečné a drahé spalovny, ale naopak si přejete více recyklace. Můžete k tomu využít náš korespondenční lístek, který najdete uvnitř Magazínu.

hlasují podle toho, jak jim doporučí stranický kolega. A to je vaše velká příležitost.

V žádném případě ale nepoučujte – to nemá rád nikdo z nás. Snažte se být sympatičtí a přesvědčiví. Nemá však smysl vést odbornou debatu. Přicházíte jako volič, kterého šťve například přemíra skládkování odpadu, poškozování krásné přírody nebo závislost státu na uhlí a ropě.

Apelujte na to, že politikova jednání v této oblasti si všimnou nejen experti, ale také obyčejní voliči. Poukažte například, že zateplování domů ušetří peníze za energii tisícům domácností. Připomeňte, že do lesů každý týden chodí miliony výletníků. Řekněte, že smog poškozuje zdraví tisíců rodin.

Snažte se na schůzce dosáhnout konkrétního příslibu, co poslanec podnikne. Ovšem nepočítejte například s tím, že slíbí a splní, co vám na očích uvidí. Určitě ale pomůže, když se rozloučíte s větou: „Těším se, že mi napíšete, co jste v této věci podnikl.“ Vůbec neuškodí, když se po měsíci připomenete emailem.

Můžete se také chopit dalších příležitostí, kde máte velkou šanci hovořit s politikem přímo – autogramiády, podepisování knih, debaty s občany.

Abychom vám to ulehčili...

Na našich webových stránkách www.hnutiduha.cz/politicine-kousou najdete aktuální seznam poslanců, senátorů a ministrů s emailovými, poštovními a webovými adresami. Také si zde můžete stáhnout brožuru-manuál *Politici nekoušou*, kde najdete další tipy a podrobnosti, jak jednat s poslanci či senátory. ■

Článek vznikl v rámci projektu Systém dalšího vzdělávání v oblasti aktivního občanství (CZ.1.07/3.1.00/37.0075), spolufinancovaném Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Jezdit sám po zasněženém lese, to je duševní krása

Jan Piňos prezentuje Hnutí DUHA na veřejnosti; mluví s novináři a sleduje mediální dění. Jeho zkušenosti jsou však mnohem bohatší: vedl Správu CHKO Broumovsko, kampaně ve spřátelených Greenpeace a v 90. letech založil místní skupinu Hnutí DUHA na Mostecku.

Vyrůstal jsi spíš mezi betonem ve městě, nebo v přírodě?

Vyrostl jsem v Brně, ale patřím do hor a krajiny, nejsem městský typ. Od malička jsem trávil veškerý čas venku. Moje prožitky jsou ovlivněné zejména máminou výchovou a pak skautem. Máma i skaut mi daly lásku k přírodě, základy jejím porozumění a soběstačnosti v ní. V 15 letech jsem se pak stal členem lezeckého oddílu. Navíc miluji běhkování a všechny horské sporty. A také zimu a vlastně tvrdé životní podmínky celkově, kdy se projeví nejlépe lidská povaha a charakter.

Jaké byly počátky Greenpeace? Máme si představit lezení po komínech, nebo vypadal aktivismus v 90. letech jinak?

Vypadal hodně jinak. Společnost byla plná nadšení a idealismu. V Greenpeace se kloubila má touha po profesionalitě a odvaze. Našel jsem tenkrát v Respektu inzerát a přihlásil jsem se. Mou první prací pro Greenpeace byla něžná osvětová akce o čisté energetice. Povedené protestní akce přišly až po ní.

Tehdy ses také seznámil s Hnutím DUHA...

Šlo o kampaň za záchranu obce

Libkovic, kterou jsem začínal v Greenpeace. Libkovic byly bourány kvůli plánované těžbě uhlí. Bránili jsme domy vlastními těly při tříměsíční blokadě, politickým vyjednáváním, nápaditými akcemi, velkou publicitou i kulturními projekty. Byla to skvělá kampaň, ale nakonec obec stejně zmizela, politici od ní dali ruce pryč. Zcela zbytečně – nikdy se tam netěžilo. Během kampaně vzniklo Hnutí DUHA Mostecko.

Na dalších devět let jsi zakotvil v CHKO Broumovsko. Vzpomínáš rád na práci ochránáře na lokální úrovni?

Ano, byla krásná a užitečná. Z ekologického hnutí jsem si přinesl přesvědčení, že pro hledání harmonie mezi přírodou a člověkem v CHKO je potřeba napnout vlastní síly i dobře spolupracovat. Založil jsem spolu s dalšími občanské sdružení TUŽ se, Broumovsko! V pohraniční sudetské krajině chyběli totiž Správě CHKO místní partneři pro komunitní spolupráci. Takže jsem se kromě ochrany přírody vrhnul dobrovolnický třeba na zachraňování broumovské nemocnice, boj proti spalovně, obnovu historických cest, kulturní festivaly

v opuštěných Dientzenhoferových kostelích či mezinárodní naučné cyklostezky.

Co tě pohání v současné práci na Duze, kam ses po 16 letech vrátil?

V Duze je za ta léta shromážděno obdivuhodné vědění. Vzrušuje mě a znepokojuje zároveň, jak málo z něj je mezi lidmi. Je to pro mě velká výzva. A zjišťuji na vlastní kůži, jak obtížné je nyní dostat ekologická témata do médií. Stále však existují znalí a kurážní novináři, kteří ukazují, že i v těžkých časech se dá dělat kvalitní žurnalistika. Jejich práce mě povzbuzuje.

Máš nějakou „zelenou“ neřest, ke které by ses přiznal?

Určitě. Létání do dalekých hor. Strávil jsem třeba nedávno půl roku v Himálaji. Získal jsem báječný odstup a nadhled, ale i poznání o těžkých dopadech klimatických změn na horské komunity. Jedné nepálské vesnici vysoko v horách, osídlené přes tisíc let Tibetany, bych rád pomohl obnovit zničený zavodňovací systém pro jejich pole. Chci se tam zase vrátit. Tam nahoru rád vyjdu pěšky, ale na stopování do Nepálu čas nemám... ■

Také vloni jsme mohli díky vytrvalé podpoře vás, našich dárců, pokračovat v práci, která prospívá zdravému prostředí, pestré přírodě a chytré ekonomice.

- Zateplování, nová okna, kotle na biomasu... Velké **investice do úspor energie** už nemusí být nedosažitelné. Vloni se nám podařilo v koalici s mnoha partnery prosadit pokračování oblíbeného programu Zelená úsporám – jeho spuštění je už snad na dohled. Úspory energií sníží znečištění ovzduší, poptávku po těžbě severočeského uhlí i naši závislost na dovozu drahých fosilních paliv.
- Lepší podmínky pro čistší odvětví, jako je pohodlná veřejná doprava, energie ze vzduchu a slunce, recyklace či místní produkce potravin, nadále úspěšně prosazujeme iniciativou **Velká výzva**. V létě jsme uspořádali na pražské Letné stejnojmenný festival moderního zeleného životního stylu. Výsledek? Tisíce návštěvníků, kteří mají chuť ve svém životě

něco změnit. Plus další politici, kteří podpoří konkrétní legislativu.

- **Rysi, vlci a medvědi** v Čechách a na Moravě byli opět v dobrých rukách našich dobrovolníků, kteří po celou zimu hlídkovali v lesích, monitorovali šelmí stopy a šlapali na paty pytlákům.
- Soudy nám daly za pravdu ve všech záležitostech, které jsme dříve podnikali pro **ochranu divočiny v národním parku na Šumavě**.
- Chvilí to vypadalo, že politici si v Česku – místním lidem navzdory – prosadí hned několik nových spaloven. Nám se ale dařilo jejich plány rozcupovat. Spalovny jsou extrémně drahé, nevýhodné, blokují recyklaci a ničí cenné suroviny.
- A jedna téměř osobní radost: **Hnutí DUHA pracuje v novém, hezkém a energeticky úsporném sídle** – v pasivním domě Nadace Partnerství. Ušetříme peníze, které můžeme investovat do další práce pro přírodu a lidi, a ulehčíme prostředí.

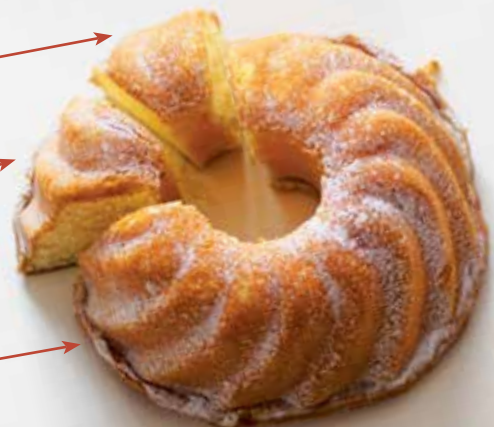
Náklady	
Dobrovolnické projekty (Rysí hlídky a Týdny pro les) a Škola občanské iniciativy	1 505 578 Kč
Projekty ochrany lesů a krajiny	1 130 020 Kč
Projekty rozvoje recyklace	579 590 Kč
Projekty čisté energetiky	5 004 370 Kč
Monitoring veřejných investic	270 357 Kč
Spotřebitelské poradenství	338 741 Kč
Ostatní osvětové a informační projekty	2 953 641 Kč
Provoz organizace (nájem, služby)	1 355 476 Kč
Získávání prostředků	674 672 Kč
Koordinace projektů	999 607 Kč
Vydávání časopisu Sedmá generace	777 630 Kč
Internetový obchod	674 609 Kč
Individuální fundraising	1 005 544 Kč
	17 269 835 Kč

Výnosy	
Granty	6 421 049 Kč
Příspěvky Přátel Hnutí DUHA	6 404 059 Kč
Využití darů z roku 2011 (Týdny pro les, projekty programu Lesy)	178 261 Kč
Předplatné Sedmé generace	417 449 Kč
Tržby za prodané zboží	830 141 Kč
Prodej služeb, poradenství	2 360 526 Kč
Ostatní (úroky, kurzové zisky)	487 149 Kč
Využití darů z předchozích let (pokrytí ztráty)	171 201 Kč
	17 269 835 Kč

Úspěchů v roce 2012 bychom nedosáhli bez podpory 5 849 Přátel Hnutí DUHA, jako jste i vy. Děkuje.

Jak jsme s vašimi dary hospodářili?

- Provoz organizace 9 %
- Dárcovský program 16 %
- Projekty ochrany přírody a osvětové projekty 75 %

**Za podporu v roce 2012 děkujeme také těmto nadacím
a organizacím:**

Amt der Oö. Landesregierung, CEE Trust, Česká národní agentura Mládež, European Commission, Friends of the Earth Europe, Friends of the Earth Hungary, GLOBAL 2000 – Friends of the Earth Austria, Heinrich-Böll-Foundation Brandenburg, Hlavní město Praha, International Visegrad Fund, Lush, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, Ministerstvo vnitra České republiky, Nadace Partnerství, Nadace Veronica, Nadace Vodafone, Národní agentura pro evropské vzdělávací programy, Sdružení pro podporu otevřené společnosti, Státní fond životního prostředí, Stichting FERN, Tides Foundation...

...a 5 849 Přátelům Hnutí DUHA.

Magazín Hnutí DUHA, XVII. ročník, číslo 2/2013.

Vydává: Hnutí DUHA, Údolní 33, 602 00 Brno, telefon: 545 214 431, email: pratele@hnutiduha.cz.

Redakce: Dagmar Smolíková, Magda Svobodová, Zuzana Vlasatá, Markéta Jedličková, Simona Horká, Michal Šimoník, Žaneta Gregorová.

Fotografie (obálka): sxc.hu

Podávání novinových zásilek povolila Česká pošta, s. p., OSP Brno, č.j. P/23623/93 ze dne 25. 10. 1993. Registrováno u MK ČR E 12145. Tištěno na recyklovaném papíře.

Hnutí DUHA prosazuje zdravé prostředí pro život, pestrou přírodu a chytrou ekonomiku. Dokážeme rozhábat politiky a úřady, jednáme s firmami a pomáháme domácnostem. Našich výsledků bychom nedosáhli bez podpory tisíců lidí, jako jste vy.